

ABONAMENTUL

Pe un an 24 Cor.
Pe jumătate an 12 .
Pe 1 lună 2 .
Nral de Duminecă pe un an 4 Cor.
Pentru România și America 10 Cor.

Pentru România și străinătate nrii de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferenc-utca nr. 20.

INSERTIUNILE se primesc la admīnistratīe.

Manuscrīpte nu se inapoiază.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Deschiderea sinodului eparhial aradan.

P. S. Sa dl episcop Ioan I. Papp a deschis ieri la orele 12 sinodul eparhiei Aradului cu următorul discurs:

»Hristos a înviat»
Domnilor deputați!

Bucurie mai rară cuprinde sufletul unui părinte, când în greul vieții zilnice, provocat de împrejurări neatârătoare dela putința și voința lui, și când sub povara celor mai serioase îngrijiri de viitorul casei și familiei sale, se vede deodată înconjurat de fiii săi iubiți, cari dând ascultare glasului părintesc au grăbit din apropiere și depărtare la căminul părintesc cu scopul curat și dorința ferbinte ca prin prezența lor să liniștească, să-l mângăie și convingă pe părintele lor, că nu este singur atunci, când vorbă este de delăturarea îngrijirilor, de împărțirea răspunderii, procurarea mijloacelor pentru prevederea trebuințelor zilnice ordinari și acelor extraordinari, impusă lui și respective familiei lui de spiritul dominant.

O asemenea bucurie mai rară cuprinde și sufletul meu în această zi de praznic al sinodalității bisericei noastre, când după intervalul unui an sinodal vă văd, domnilor deputați, adunați iarăși în jurul meu, aici la locul reședinței episcopesci, întocmai cum se adună fiii la căminul părintesc.

Bucuria și mângăierea mea își află motivul nu numai în faptul, că după un atare interval ne putem saluta împrumutat de norocoasa vedere, dar deosebit pentru aceea, că am convingerea firmă, că amăsurat indemnului inimei curate și a angajamentului primit dela alegătorii Dvoastră ați venit și acum cu dorul ferbinte de a mă sprigini și prin conflucarea în înțelegere și dragoste frățască a mă ajuta în nizuințele mele privitoare la întărirea și dezvoltarea instituției noastre sfinte, a bisericei noastre naționale care tocmai sinodalitatea ei este chemată să-i deie putere de existență și viață și să-i fie scut de apărare și ocrotire între toate împrejurările vieții.

De aceea văzându-vă adunați în jurul meu, vă întimpin cu toată bucuria și vă salut din inimă cu salutul creștinesc »Hristos a înviat».

Vă salut și mă bucur de prezența D-voastră, Dlor deputați deosebi acum, când nu numai avem să ne dăm seamă de situația în care ne aflăm, dar avem datorința deosebită de a ne cugeți cu multă seriozitate și a cumpeni cu multă înțelepciune și precauțiune cele ce avem de urmat, ca astfel în fața situației grele, să aflăm acel punct de mănecare, pe care purcezând să putem da seamă posterității de consecințele procedurii noastre.

Se știe anume, că guvernul actual de stat a reluat firul început de sub guvernul de mai înainte, relativ la reformarea învățământului în școlile populare peste tot și deosebi se știe aceea, că Ex. Sa Dl conte Apponyi, actualul ministru de culte și învățământ a prezentat dietei țării un proiect relativ la regularea raportului de drept al școlilor noastre elementare confesionale și la regularea respective ameliorarea salariilor învățătorilor noștri dela atari școli.

Proiectul de sub întrebare întocmai ca și proiectul prezentat de guvernul din 1904, atingând în mod jignitor și vătămător drepturile autonome ale bisericei noastre, Ex. Sa Domnul Mitropolit al nostru, deloc dupa aparițiunea acelu proiect, în înțelegere cu episcopii sufragani, a chemat la reședința sa Consistorul mitropolitan, care a elaborat o reprezentațiune, pe care la însărcinarea acelu Prea venerat Consistor, episcopatul nostru a prezentat-o Dlu ministru de rezort în persoană, cerând și cu cuvântul luarea acelu proiect dela ordinea zilei și prelucrarea lui de nou cu ascultarea autorităților confesiunilor susținătoare de școli și respective ștergere, eventual mitigarea

acelor dispozițiuni din proiect, cari vatămă drepturile autonome ale bisericei noastre.

Reprezentațiunea de sub întrebare, care pe calea sa, se va prezenta la timpul său Măritului nostru Congres național, a rămas fără efectul dorit, și după ce proiectul a trecut prin Dieta țării cu puține modificări, unele mai mulcomitoare, altele mai asprite decât cum erau în textul proiectului prezentat, acesta a fost înaintat Casei de sus, unde în zilele de pertractare s'a prezentat și episcopatul nostru și-a luat poziția de apărare a drepturilor bisericei noastre, jignite și știrbite prin acel proiect.

Deși în punctul de apărare atât coreligionarii, cât și connaționali noștri au observat o înținută unitară cu noi, dar numărul nostru total a fost prea mic și argumentele noastre prea puțin socotite pentru a împiedeca curentul pornit de puterea spiritului dominant și sprijinit de numărul cel mare al membrilor conduși de dorul realizării ce transpiră din litera și spiritul acelu proiect.

Deși astfel episcopatul nostru, în depliuă cunoștință a dreptului ce compete și a datorinței ce impune chemarea și poziția sa în biserică și stat și-a ridicat glasul său, deși astfel avem liniștea conștiinței, că ne-am făcut după putință, dar cu toată căldura inimei datorința, de a apăra interesele bisericei noastre față de dispozițiunile gravaminoase din acest proiect, ne-am întors totuși dela locul de apărare cu sufletul mâhnit și cuprins de cele mai serioase îngrijiri pentru soarta viitoare a școlilor noastre confesionale și astfel și pentru creșterea religioasă-morală și culturală a credincioșilor noștri, cari formează baza de existență și putere de viață și dezvoltare a bisericei noastre pe bazele ei naturale și pozitive asigurate în sfintele ei canoane și în legile fundamentale ale statului.

Îngrijirea de soarta școlilor noastre confesionale este și trebuie să ne fie mare nu de aceea, că proiectul de sub întrebare va deveni în curând lege sancționată, ci îngrijirea noastră își are baza ei în faptul, că pentru susținerea acestor școli cu caracterul lor confesional ni-se cerjerte nouă și mari, pe cari poporul nostru nu le poate suporta, căci nu sunt în proporție cu starea lui materială și culturală.

Și îngrijirea noastră crește nu numai prin faptul, că dieceza încă nu dispune de capitale ori fonduri, din venitul cărora să poată acoperi măcar o parte a trebuințelor ivite, dar crește și prin aceea, că nu putem prevedea greutățile ce ni-se pot face prin dispozițiunile speciale relative la executarea legii și cu atât mai puțin putem prevedea consecințele reflectării la ajutorul de stat pus în prospect.

Este cu adevărat grea situația în care am ajuns, dar oricât de grea ni-se prezintă ea, noi nu desnădăduim, ci din contră avem credința în Dumnezeu, avem această anghiră tare și neclărită, care a fost scutul și limanul părinților noștri între toate împrejurările vieții și este tăria și mângăierea noastră astăzi. Pe baza acestor credințe deci să ne întărim în speranța, că deși episcopatul nostru nu i-a succes a mitiga dispozițiunile, cari le-am aflat jignitoare pentru interesele bisericei noastre, dar Dumnezeu, care dispune și conduce soarta indivizilor și a popoarelor va determina voința Înaltului guvern astfel, că întru executarea și aplicarea legii se ia atari măsuri, prin cari să ne convingă, că prin proiectul de sub întrebare nu urmărește alt scop, decât luminarea și deșteptarea cetățenilor și prin luminare și deșteptare ajungerea lor la o stare mai mulțumită și la cinstea ce-i compete, unui popor de ordine cum este poporul nostru care prin ascultarea și supunerea sa tradițională față de legi și stăpânire, a dovedit în tot trecutul său, că este nu numai element de ordine, dar este popor cu credință, cu dragoste și alipire către stat și către patrie întocmai cași către biserică și neamul său.

O altă împrejurare, care ne face îngrijiri mai serioase este și aceea, că în districtul Consistorului orădan avem o mulțime de parohii, cari de

ani de zile stau vacante și pentru cari, de ani de zile deși la ordinul nostru special, Consistorul concernent a dispus și s'au și publicat concursurile, acele totuși nu s'au putut îndeplini din lipsa de reflectanți, pentru că contingentul ce-l dă institutul nostru abia este suficient pentru prevederea numărului parohiilor, câte devin vacante an de an prin moarte și strămutare.

Am atins aceste 2 momente, pentru ca Ven. Sinod luând cunoștință de ele să combineze modalitatea procedurii ulterioare.

Dintre alte afaceri mai importante, de cari chemat este să se ocupe Ven. Sinod în sesiunea sa actuală ating aci cumpărarea unui domeniu de 1275 jugăre catastrale în comuna Sânpetrul sârbesc și al altui domeniu mai mic de 800 jugăre socolite cu 1100 st. □ din comuna Cermeiu, cumpărate ambele pentru dieceza, care ca atare nu are astăzi decât fondul general stătător din pretenziuni cu puțină speranță de încassare și care și altcum este angajat la edificarea localităților consistoriale.

La cumpărarea ambelor acestor domenii, întâmplare de altcum cu vot nominal unanim al tuturor participanților la ședința plenară, Consistorul nostru a fost îndemnat și condus nu numai de dorința urmărită de zeci de ani, ca să asigure întregritatea capitalelor fondurilor diecezane pentru toate timpurile prin investirea lor în realități, dar și de dorința, că dieceza ca atare măcar și numai după un anumit period de ani să devină în posesiunea unei averi din a cărei venit să poată prevedea diferitele trebuințe culturale și religioase morale ale bisericei.

Poate că deocamdată să nu ne aflăm socoteala de rentabilitate în măsura combinată, un lucru însă nu l putem nesocoti, că corporațiunile morali numai cu greu pot ajunge la cumpărarea de atari realități; Consistorul a avut deci în vedere și faptul, că prețul pământului s'a urcat și se urcă mereu și în fine, că pot veni vremuri, când dieceza ca corporațiune morală, și astfel mână moartă să nu aibă dreptul de a cumpăra atari realități.

Față de toate aceste cred să ating și faptul îmbucurător, că în timpul dela sesiunea anului trecut până acum s'a reparat și sfințit catedrala noastră și s'a predat destinațiunei sale.

De încheiere trebuie să ating necesitatea arzătoare, ca încă în sesiunea sinodală de acum să se studieze temeinic suma venitelor fondurilor diecezane, ca astfel să ne putem orienta în privința susținerii școlii de fete, cari reclamă mari sacrificii, și totodată să constatăm posibilitatea, să aflăm modalitatea și măsura de ameliorare a lefurilor funcționarilor dela administrațiunea centrală și a profesorilor dela institutul nostru ped.-teol., a căror condițiuni de traiu s'au îngreoiat prin scumpetea ce crește progresiv în acest oraș, deosebi în cei din urmă trei ani.

Dar studiarea izvoarelor de venit ale fondurilor diecezane o reclamă deosebi necețitatea imperativă de a spori și îndeplini catedrele de profesori la institutul nostru ped.-teol., ca astfel prin înmulțirea lor învățământul să se poată preda mai corăspunzător trebuințelor vieții de acum și a celor ce se vor desvoltă în viitor.

După toate acestea, renoid și aici rugăciunile din sfânta biserică, prin cari am cerut și cerem darul și binecuvântarea lui Dumnezeu asupra noastră și asupra conzultărilor și lucrărilor noastre, declar sesiunea ordinară a Sinodului nostru eparhial pentru anul 1907 de deschisă.

Liga pentru votul universal a avut azi întrunire. După mai multă discuție s'a luat decusul de a se porni acțiune cu aparat mare pentru introducerea sufragiului universal secret, după comune.

Intre monarhia noastră și Sârbia, conform unei declarațiuni a ministrului sârb

Pașicu, care se află la Viena, se vor stabili referințe prietenești permanente după încheierea contractului vamal.

Consiliu ministerial. Intr'una din zilele acestea va avea loc un consiliu ministerial, la care se vor desbata pregătirile pentru jubileul de încoronare. În același timp se va discuta și chestia garanțiilor constituționale și a transacțiunii.

Ce facem cu școalele?

În ultimul număr (18) al »Gazetei de Duminecă« cetim următorul articol de actualitate, pe care îl dăm în întregime:

Ne aflăm în fața unui fapt împlinit. Prin urmare și hotărârea ce vom lua va trebui să fie chibzuită și categorică.

Proiectul școlar e trecut prin cameră, va trece prin senat și va fi sancționat de Majestatea Sa Regele.

Am protestat energic împotriva lui, înainte de a fi fost votat de cameră. Am protestat cu toții, dela țărani până la deputați și până la vlădici.

Protestul nostru poate fi susținut și mai departe. Putem să mergem până la regele. Dar protestul în cazul acesta, ca în cele mai multe de asemenea natură, rămâne tot protest: o dovadă de conștiință trează, o dovadă de energie, de forță vitală, de putere ireproșabilă chiar — cu un singur defect. Ii lipsește adică puțința de a se manifesta în mod concret, pozitiv, astfel ca să poată fi urmată de rezultate materiale.

Sunt însă foarte necesare și astfel de manifestații, cari dacă nu sunt încoronate cu rezultate momentane și concrete — își au urmările edificatoare pentru mulțime în prezent și viitor.

Și de multe ori împrejurările nici nu permit altfel de manifestațiuni și altfel de pași.

În cazul de față însă nu ne putem opri numai la demersurile de natură pur principiară, teoretică și morală.

Școalele sunt ale noastre. Au fost și sunt susținute de noi. Statul voiește să le subvenționeze, ca învățătorii să fie dotați mai corespunzător timpului de față și muncii, ce o prestează. O pornire foarte democratică și umanitară — dar și egoistă și marginală, când același stat, în schimbul unei mici subvenții, își arogă cele mai cardinale drepturi asupra școalelor susținute de biserică și comune.

Chestia e clară. Intențiunile nu sunt sincere. Sunt de două-ori false: odată pentru că se urmărește stăvilirea noastră culturală și a doua-oară fiindcă această procedură se folosește pentru a se putea spune despre guvern, că satisface postulaterelor politice naționale maghiare. Adevăratul scop al întregii chestii este însă opăcirea noastră culturală, prin câștigarea învățătorimeii, și zăpăcirea opiniei maghiare pentru un al treilea și ultim scop: susținerea intereselor și dominațiunii clasei nemeșilor și a clericilor catolici.

Dar acest ultim scop nemărturisit al politicei dominante la noi, ca în multe alte state, nu ne preocupă, căci alta este dureaua și altul este năcazul nostru.

Ce să facem după ce am terminat, ori vom termina cu protestele? Ce hotărâre să luăm cu privire la școalele noastre?

Și nu atât hotărârea principială cu privire la ținuta noastră în viitor ne preocupă, cât mai mult direct școalele, partea materială a lor. Ce vom face cu ele?

Bine, că vom rezista împotriva maghiarizării, instruând acasă și în biserică ceace se neglijează în școală — dar iarăși ce vom face cu școalele? Le vom susține și vom cere subvenții de câte 2, ori mai multe sute dela stat, ca astfel să ne facem prilej, pe banii noștri de a da contradovadă, că adică nu ne lasăm să fim asimilați?

Intr'un număr trecut al acestui ziar s'a menționat ideea, care preocupă unele cercuri, de a se lăsa școalele cu totul în sarcina statului, să facă cu ele ce va voi. Ideea este atât de serioasă, ca să se discute executarea ei și în amănunte.

O eventuală abdicere din partea bisericii noastre de a mai susține școalele ce urmări ar putea avea? Urmările cele mai grave ar fi:

1. Rămânerea multor comune fără școale, și

2. Rămânerea multor învățători pe drumuri, parte în urma lipsei de școale, parte în urma înlocuirii lor prin alții, cari sunt mai bine pregătiți, pentru a instrua în spirit patriotic.

Iar dacă vom susține și pe mai departe școalele, vom susține noi instituțiunea, care ne va zăpăci copiii, și vom susține — ca să nu fim păgubiți — și școala adevărată.

Va trebui deci să jertfim îndoit (și noi abia putem jertfi odată), ca în schimb învățătorii noștri, nedestul de tari în ale limbei și spiritului statului, să fie înlocuiți.

Pe învățătorii noștri buni plătească-i statul — iar în locul unuia pierdut resară în fiecare comună alți 2—3, cari vor instrui la vatră, în sărăcie, când vor dispune de timp.

Nu mai e vorbă de maghiarizare. E vorba: să jertfim parale pentru susținerea anomaliiei, ori să ne ușurăm de o sarcină enormă, care în acest caz nu că ne-ar aduce profit moral, ci din contră ne-ar procura cele mai mari năcazuri?

Chestia e limpede și este totuși complicată. Desbătută însă în amănunte și analizată se poate simplifica — și se poate alege ușor calea de mijloc.

Timp de 3 ani — intervalul, în care legea nu obligă — se poate studia chestia și în teorie și în practică și se poate afla soluția cea mai bună.

Iar dacă este să se aducă un decis cu privire la chestia aceasta și înainte de cei 3 ani, sinoadele eparhiale, cari se deschid astăzi, de sigur nu vor întârzia de a propune congresului acest decis, care poate fi chiar și acela de a se susține cei trei ani situația actuală, pentru a se face experiențele necesare.

FOIȚA ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

Din Roma.

Forum Romanum.

Note de Pompiliu Robescu.

II.

În rând cu basilica Julia, de care-l desparte fosta stradă »vicus Tuscus« era templul lui Castor și Polux din care azi n'a mai rămas decât trei coloane întregi și temelii a altor 37, iar între ele o umplutură de pământ și zidărie înaltă de vre-o 6 metri dela sol, pe care era așezat templul.

Ce trebuie să fi fost acest locaș!

Azi, privind cele trei coloane rămase în picioare nu te saturi admirând delicatetea sculpturilor capitulelor corintice și bogăția de fine reliefuri ce se găsesc pe cornize și arhitravuri, pe când înălțimea lor semeață te înfioră. În întregime sunt de marmoră, groase că nu le pot cuprinde doi oameni cu brațele, înalte de vre-o 20 de metri, iar d'asupra lor, printr'o minune de echilibru stau blocuri enorme de marmoră, resturi de cornize și arhitrav, pe cari văzându-le în înălțimea cerului albastru, te temi să nu pice de acolo.

Acest templu a fost fundat cu 496 de ani înainte de Hristos după victoria romanilor asupra latinilor la lacul Regil, victorie care a stabilit definitivă supunere a latinilor și la care romanii au fost ajutați de cei doi Dioscuri Castor și Polux. Legenda spune că în rând cu romanii luptau cei doi cavaleri, înarmați cu spade lungi, călări pe doi cai superbi și că imediat după victorie au

pierit, dar au fost zăriți puțin mai târziu spălându-se de sânge la o fântână din Forum și pe locul acela li-s'a ridicat un templu, care a devenit cu atât mai important cu cât în timpul Republicii mai toate ședințele Senatului se țineau în el. Izvorul s'a captat și cum era o nimfă Juturna care protejează acest izvor, acea regiune a fost declarată sacră, s'a făcut un bazin, lacus Juturnae și s'au ridicat altare. Azi se mai conservă acest bazin: este o săpătură pătrată, căptușită cu marmoră albă, în mijlocul căreia este un enorm cub asemenea acoperit cu marmoră albă, iar pe el se află un altar, ce există și azi, decorat cu basorelieful: Jupiter, Leda cu lebăda, Dioscurii și Juturna, ținând o făclie.

După ridicătura de pământ, pe care era templul lui Castor și Polux și care azi este acoperită de iarba și presărată cu resturi din marmura luxoasă a construcțiunii, ai o superbă vedere asupra Forumului întreg.

În lumina orbitoare a soarelui, pietrele ruinelor, albe și lucitoare, se înșiră în grămezi informe. În afară de câteva coloane ce stau tefere pe soclurile lor celelalte ruine sunt o adunătură de zidărie și de resturi pe piatră cari nu spun nimic dacă nu cunoști Istoria romanilor, n'au aproape nici o valoare dacă nu știi ce s'a petrecut aci, n'au nici o viață dacă nu pătrunzi au gândul stratul de vremuri ce s'a așezat peste ele și nu spinteci cu imaginația vâlul timpurilor ce le înfășoară. Dacă în Forum vii numai pentru că așa este scris în guid și nu altă dorință te împinge ci numai ceea pe care ți-o dă cartea-guidă, atunci te uiți rece, ba chiar plictisit la șirurile pietrelor albe, la resturile zidurilor, la pavagiurile antice, te

supără soarele viu, îți obosești picioarele umblând pe stradele cu pavagiul din timpul lui Tarciniu, îți murdărești ghetele de pulberea care a prăfuit acum două mii de ani sandalii lui Scipion sau ai Messalinei.

Înălțimea unde a fost templu tronează drept în mijlocul Forumului. De aci spre Campidoglio îți apar ruinele desfășurării vieții publice a romanilor; în partea cealaltă spre Coloseu, s'ar putea zice că este mai mult locul vieții culturale, căci aci sunt ruinele templului Vestei, al Romei și Venus, Regia.

În fund, acolo unde azi este Palazzo del Senatore eră »Fabularium« construcție măreață în care se păstrau arhivele statului, sub el imediat »porticul celor doisprezece zei« un rest de templu ridicat la 367 d. H. în cinstea păgânătății căreia îi luă locul creștinismul; în fața ruinelor »templului lui Vespasian« și lângă acesta rămășițele »templului concordiei« datând diu anul 366 a. H. »Templul lui Saturn« își menține cele opt coloane cari îi înconjurau intrarea, »arcul lui Septimiu Sever« stă greoiu cu construcția lui enormă și imediat lângă el, iată »rostra«.

Rostra!

Parcă văd tot Forul plin de lume, poporul s'a grămadit în piață, strigătele și voiefer umplu aierul, poporul vrea să trăiască, își vrea partea lui de viață, cere, pretinde, amenință, părăsește Roma, se retrage pe Mons Sacer (494 a. Ch.) și când s'a întors, după ce patriecinii le-au acordat oarecari drepturi, între altele a avut un tribun care pe rostrae, în plin aer ținea harange vorba poporului, mai târziu să puneau judecății lui

Apel la Coroană.

Rezoluția votată în ședința dela 13 Maiu n. a Sinodului Eparhiei Aradului.

Având în vedere faptul, că dispozițiile proiectului de lege despre raporturile de drept ale școalelor populare elementare și despre dotațiunea învățătorilor populari dela școalele confesionale și comunale vatămă adânc drepturile autonome ale bisericii noastre gr.-or. române, cari au fost garantate prin articolul de lege IX din 1868 și prin Statutul organic, alcătuit în temeiul legii suspomenite și sancționat prin însași subscrierea M. S. Impăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I. pe lângă contrasemnarea ministrului constituțional de atunci, de culte și instrucțiune publică baronul Iosif Eötvös;

Considerând, că acest proiect de lege 44 din 1868, în care tote confesiunile din țară sunt îndreptățite a înființa și susține școale de orice categorie cu dreptul de a dispune independent despre limba de propunere în aceleași școale;

Considerând, că același proiect de lege este în contradicție cu dispozițiunile și spiritul articolului de lege XX din 1848, prin care s'a enunțat principiul, că statul este dator a oferi tuturor confesiunilor recipiate mijloacele materiale de lipsă pentru provederea trebuințelor lor școlare și bisericesti, fără a pretinde în schimb pentru aceasta știrbirea drepturilor autonome ale acelor confesiuni, ci tocmai dimpotrivă cu scopul de a fortifica acele drepturi, care principiu se află cuprins și în punctul VIII al dispozițiunilor generale din Statutul organic al bisericii noastre, căreia și prin această dispoziție i-s'a recunoscut dreptul de a recurge în caz de lipsă la ajutorul statului pentru provederea trebuințelor sale bisericesti și școlare fără a se vătăma prin

aceasta celelalte drepturi ale bisericii noastre garantate prin același Statut organic;

Având în vedere, că prin propunerca limbii maghiare în măsura contemplată prin acest proiect de lege în școalele cu elevii nemaghiari pe de o parte se împedecă cultivarea acestora în limba lor maternă și li-se îngreunează, ba li-se face aproape imposibilă însușirea cunoștințelor de lipsă pentru împrejurările lor de viață, pe de altă parte se produce nedreptatea vătămătoare simțimentelor patriotice că unor popoare ale statului prin impedimentul unei a doua limbi li-se îngreunează cultivarea, câtă vreme acei fii ai țării, a căror limbă maternă este limba maghiară se bucură de dreptul de a se cultiva exclusiv în limba lor maternă, și astfel li-se creiază situațiunea privilegiată de a putea întrece în cultură celelalte popoare din patrie;

Considerând, că punctul de mănecare al proiectului de sub întrebare este aceea axiomă, că limba oficială a statului trebuie să fie exclusiv folosită pe toate treptele instituțiunilor publice, referitoare la administrațiune și justiție, precum și la toate celelalte instituțiuni ale statului și că prin urmare cetățenii, cari nu posedă acea limbă, chiar prin aceasta împrejurare pot să sufere detriment în interesele lor publice și private, din care axiomă în chip firesc, urmează apoi aparența dreptății acelei afirmațiuni, că pe deoparte ar fi interes de stat, ca toți cetățenii țării să-și însușească limba maghiară, pe de altă parte fiecărui cetățean în interesul său propriu nu numai trebuie să i-se ofere posibilitatea de a-și însuși limba oficială a statului, ci toate școalele

poporale ale țării trebuiesc puse exclusiv în serviciul acestui scop cu vătămarea chemărei propusă a școalei populare, câtă vreme dreptul tuturor popoarelor de a fi și a trăi după firea lor specifică în limba lor proprie nu este numai un drept dumnezeesc și firesc, dar mai ales față de poporul românesc din care partea cea mai mare o constituiesc credincioșii sfintei noastre biserici; acest drept a fost garantat nu numai prin un șir de rescripte și rezoluțiuni ale M. Sale Impăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I, nu numai prin adresele către tron ale dietelor din timpul provizoratului, când se cerea restituirea constituțiunei, pe motivul, că acea constituțiune va curmă nemulțumirile și pe temeiul egalității de drepturi va produce înțelegere între diferitele popoare ale patriei, având să asigure pe deplin și cultivarea intereselor naționale și culturale, ale cetățenilor nemaghiari ai țării, dar a fost asigurat și în special prin legea art. XLIV din 1878, care este și trebuie privită ca o astfel de lege fundamentală a statului, ce nu poate fi schimbată unilateral prin alte legi ulterioare fără învoirea tuturor celor interesați, adică și a popoarelor nemaghiare din patrie, ceace însă de fapt se face prin proiectul de lege de sub întrebare;

Sinodul eparhial al diecesei gr. or. române al Aradului protestează cu toată energia în contra tendințelor acestui proiect de lege, — aduce omagiile sale și adâncă sa mulțumită P. Sfințiilor Episcopi și îndeosebi P. S. Sale părintelui episcop diecesan I. I. Papp pentru atitudinea vrednică și bărbătească ce și cu această oca-

faptele celor inculpați, propunea legi pe care Senatul le aprobă. Pe rosirae a început adevărata lor viață, după rostrae se anunță tot ce privea Republica și Statul, pe rostrae au defilat cei mai celebri oameni ai antichității, pe rostrae Tiberiu Grachu a cercetat mișcarea lui agrară, pe rostrae Caiu a continuat opera fratelui său omorât; aci au spânzurat capetele celor condamnați de de popor, și tot aci prescrișii lui Syla au fost decapitați. Din înălțimea rostrelor elocuența antică se revarsă peste capetele celor adunați în piață și de aci, de dinaintea lor strigătele celor ce cereau, răsunau puternic de făceau să tremure senatorii adunați în templul lui Castor și Polux.

Căți s'au omorât, căți au strălucit, cât sânge s'a vărsat aci în piața rostrelor! dar niciodată nu a curs atâtea valuri de sânge ca în timpul lui Syla, acest ambițios, care la vârsta de 25 de ani, când consulul Pompei a cerat să-i refuze un triumf, amenințator și încrezut i-a trimis vorbă că »soarele care răsare are mai mulți adoratori ca cel ce apune«. Și mai târziu după e s'a întors învingător din Asia, când cu apogeul măriei sale s'a ajuns la triumful nobililor asupra plebeilor, pe rostre s'a afșat lista primilor 86 de proscriși, cari au fost aduși și masacrați aci pe când el, într'o harangă emfatică vorbea senatorilor strânși în templul lui Castor și Polux. La țepetele victimelor un fior de groază trecu printre senatori și la întrebarea lor cu foarte mult calm Syla răspunse: »nu e nimic, niște obraznici pe cari am pus să-i pedepsească« și-și urmă haranga.

A doua zi 250 de nume erau afișate pe rostre,

a treia zi mai multe, a patra și mai multe și în curs de 6 luni au fost omorâte 4700 de persoane.

După bătălia dela Heraclea când Pyrus regele Epirului a trimis pe amicul său Cineas ca să trateze cu românii, a găsit adunat Senatul aci, în templul lui Castor și Polux și așa de impozantă era reunirea lor, așa de mândrii senatorii că Cineas uimit, a spus lui Pyrus: »Senatul mi-s'a părut o adunare de regi«.

Și târziu, când un om, Cezar, prinzând adevăratul fir al vieții statului roman ajuns la completa dezvoltare se declară dictator absolut al acestui colos, în acest templu a căzut izbit de cei ce mai credeau într'o durabilitate a Republicei. Adunarea senatorilor la intrarea lui Cezar se ridică în picioare dându-i onorurile convenite suveranului; Tullius Cimber se apropie de Cezar și-i cere rechemarea fiului său exilat, Cezar refuză, senatorii fac cerc, se îngrămădesc în jurul lui, mâinile li-se crispează pe mânerile pumnalelor, Cezar se ridică după scaun și vrea să-i respingă, Tullius îi smulge toga, era semnalul, Casca îi dă prima lovitură în lungul umărului, Cezar îi prinde pumnul strigându-i: »ce faci tu, scleratul?«, dar când văzu și pe Brutus ridicând pumnalul, lăsă mâna lui Casca și acoperindu-și capul cu toga se lăsă prada fierului. Toți fură stropiți de sângele ce țșinea din cele 23 de lovituri sub care a căzut marele Cezar, marmura templului fu roșită, Castor și Polux priveau reci în seninătatea lor de marmură albă, Jupiter tatăl lor trona în templul după Capitol în strălucirea lui

de aur și nimeni, zei sau oameni, n'au putut împiedica crima ce poate fusese scrisă într'o carte asupra căreia nu poate influența nici om, nici Dumnezeu: fatalitatea.

Răzlete, unele în scilipiri de fulgere, altele de o durată mai lungă, îmi apar și-mi defilează în minte, scene din viața romană; mi-se pare că tot Forul, încetul cu încetul se populează, persoane marțiale, drapate în toga clasică pășesc pragul senatului, poporul se grămădește în strimta piață, tribunul pe rostre perorează, sgomotul crește, poporul se animează, strigă, cere, pretinde, apoi când ajunge el împărat, acest popor cu adevărat suveran ordonă și în judecata lui sunt supuse actele republicei și faptele regilor inamici; prin el măreția republicei este trâmbițată în cele 4 părți ale lumii; aci s'a ilustrat Cincinatus, Rufinus, Scipion, Caton și par'că văd pe August intrând în triumf, înconjurat de sclavi și trofee asiatice și egiptene, purtat spre Capitol într'un car triumfal ce se sguduia rău pe pietrele strădei »via sacra«, pe când în mintea-i genială se fierbea planul unei stăpâniri absolute a imperiului.

Tabloul se schimbă, sgomotului de urale îi ia locul sgomotele furiei și iată pe Tiberiu Grachu fugind urmărit de asasinii ce-l ajung pe Capitol și-lucid; și altul și altul tablourile îmi reapar, fără ordine, fără cronologie; iată pe Marius triumfând în numele poporului, iată pe Syla înecând în sângele poporului pe cei ce nu au avut norocul să fie patricieni, iată pe Cezar, iată împărații, iată lumea de atunci cum reînvie, cum se

ziune a dovedit întru apărarea intereselor sfinteii noastre biserici;

Iar după protestările credincioșilor bisericii noastre ridicate într'un șir de adunări populare, apoi în corporațiunile parohiale și protopresbiterale, nici reprezentanța Episcopatului bisericii gr. or. române din metropolie, adresată guvernului și camerei deputaților, nici expunerile și solicitările mai multor membri ai camerei deputaților, cari au reprezentat acolo interesele sfinteii noastre biserici, și ale cetățenilor aparținători acelorora nu au putut împiedeca votarea acestui proiect de lege în camera deputaților, pe cum nici vorbirile temeinice ale Preasfințitelor noștri episcopi ținute în casa magnaților n'au putut împiedeca primirea lui din partea majorității acestei case, sinodul eparhial întru apărarea autonomiei bisericești și școlare a bisericii gr. or. române din Ungaria și Transilvania, oare cum și întru apărarea intereselor naționale culturale și materiale ale credincioșilor aparținători acelei biserici, nu mai puțin în interesul înțelegerii și pașnicei împreună viețuiri între diferitele popoare ale Statului Ungar, deci din considerațiuni patriotice bineînțelese, **roagă Episcopatul bisericii gr. or. române ca în considerarea înaltei lui datorințe de a folosi toate mijloacele constituționale pentru delăturarea primejdiei ce amenință biserica noastră și interesele culturale ale credincioșilor ei, să recurgă la înțelepciunea și părinteasca iubire a celui alt factor legislativ, la purtătorul Coroanei Sfântului Stefan, Prea Gloriosul Nostru Împărat și Rege apostolic Francisc Iosif I. rugându-l în numele bisericii gr. or. române și în numele poporului aparținător acestei biserici să se îndure prea grațios a denega sancționarea proiectului de lege privind proiectele de lege despre ajutorarea școalelor populare elementare și despre dotațiunea învățătorilor populari dela școalele confesionale și comunale.**

Acest conclud se comunică fără amânare Veneratelor Sinoade eparhiale din arhidieceasă și diecesa Caransebeșului.

Rezolvarea chestiei de naționalitate.

Sub acest titlu nrul ultim (113) al ziarului »B. Hirap« are un articol de fond, în care se face apologie legii lui Apponyi, care va pune capăt agitațiunilor între naționalități.

mișcă, cum își plimbă marea națională prin acest for sacru, și deodată, în rumoarea ce se înalță din acest for pe care imaginația mea îl face să învieze, par'că văd o adunare de senatori tocmai azi pe locul pe care stau eu, par'că văd în mijlocul lor pe acela, al cărui cap a fost spânzurat pe rostre iar limba întâpată de Faustina, par'că aud sub coloanele și bolțile templului lui Castor și Polux ridicându-se glasul celui mai mare orator din lume, par'că văd pe Cicerone elegant și nobil, gesticulând și vorbind cum nimeni n'a mai vorbit, și din ecoul a două mii de ani par'că aud șoptindu-mi la ureche »până când vei abuza, Catalina, de răbdarea noastră? Cum! nici garda ce păzește noaptea Capitolul, nici trupele adunate în oraș, nici consternarea poporului nici adunarea acestor bravi cetățeni, nici acest loc sacru în care senatul se întrunește, nici privirile indignate ce toți d'aci îndreaptă spre tine, nimic nu te oprește!?... O timpuri, o moravuri!«...

Roma, 27 Aprilie 1907.

»Chestia de naționalitate în Ungaria — spune la început articolul — este o chestie făcută, pentru că unde nu e agitație națională, populația cu limbă și cu port diferit, care compune un tablou etnografic bătător la ochi de pistrui trăiește pașnică împreună și cu mic cu mare, orice limbă ar vorbi, până la cel din urmă om, sunt aderenți a ideii de stat maghiar. Continuă:

»... chestia națională există nu în cercul poporului cu buze străine, ci într'al inteligenței, care vorbește limbi străine, acolo, unde inteligența aceasta a ajuns în atmosfera națională și culturală a vr'unui stat învecinat străin și văzând slăbiciunea statului maghiar folosește împrejurarea, că limba statului diferă de a poporului, ca să ajungă la rol politic prostind poporul.

»Trebue așadar să tăiem creanga de sub picioare acestei inteligențe, care se năzuiește să izoleze rasele și care gravitează în afară, și dacă ne va succeda acest lucru, atunci nu va mai exista în Ungaria chestia naționalităților, care și așa e importată din străini, din Viena în 1848, ca să contrabalanseze năzuința statului ungar de a se face independent.

»Principalele cuburi ale inteligenței naționalităților și ale agitațiunii lor și până aici au fost bisericele și școalele naționale. De aceea s'au dezvoltat năzuințele naționale și au luat formă periculoasă cu deosebire la valahi și sârbi, pentru că aceste două rase aparțin aproape cu desăvârșire bisericii naționale greco-orientale sârbe ori valahe și chiar și episcopatul greco-catolic, care se folosește de limba de serviciu valahă poate fi privit tot de o astfel de biserică națională, deși acesta nu se numește biserică națională.

»... scopul să ne fie a reduce activitatea acestor biserici la viața religioasă și să le luăm posibilitatea, ca sub pretextul cultului religios, să menajeze tendințe de rasă și naționalitate și să desvolte în școalele lor conștiința națională străină.

Legea lui Apponyi e menită, susține articolul, să taie și să împiedece toate aceste tendințe.

Dar autorul nu e mulțumit cu atât. Mai pretinde două lucruri: *urgitarea statificării institutelor pedagogice*, lucru, pe care îl va face contele Apponyi cu mult mai corespunzător, decât cum voia Berzeviczy să-l facă — și *nimicirea legii naționalităților*.

Mai există încă o lege, pe care dacă nu o vor nimici marii aderenți ai ideii de stat național solidar, nu vor putea ajunge la rezultat. Legea aceasta, cu un singur paragraf, pe care n'au făcut-o legislatorii, se numește: *iubirea de neam*.

Sinodul eparchial dela Arad.

Ședința I.

Duminecă, 29 Apr. v.

La orele 12 în fața deputaților sinodali și a unui public numărös P. S. Sa dl episcop *Ioan I. Papp* a deschis sesiunea sinodului printr'o frumoasă cuvântare, pe care o publicăm în fruntea numărului de față.

Ședința II.

Luni, 30 Apr. v.

Presidează P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp.

Dr. G. Ciuhandu, citește protocolul ședinței de ieri. Se verifică.

Dr. I. Papp, referentul comisiei verificatoare citește actele alegerilor ce s'au făcut.

Propune și sinodul primește fără desbateri, verificarea alegerii d-lor: Andrei Horvat (clerical) la Beiuș, Alexandru Popovici (clerical) la Vinga; mireni la Chisetău dr. G. Adam, la B.-Ineu dr. T. Burdan, iar la Birchiș Sever Bocu.

În jurul alegerii acesteia se face discuție în urma ciudatei proceduri a dlui dr. Ionaș, care credenționalul l'a trimis nu alesului, ci într'un plic, pe adresa dlui S.

Bocu, P. Sale episcopului, cu rugarea, »s-o înmanueze pe calea cea mai sigură adresatului.« Adresatul nu a fost însă în oraș zilele acestea și astfel consistorul n'a putut să i-o înmanueze. Azi dl Bocu s'a prezentat însă la ședință, unde i-să dă credenționalul, d-sa îl prezintă și sinodul îl proclamă ales.

Nic. Zigre citește raportul general al consistorului din Arad și al celui din Oradia.

M. Veliciu prezintă o propunere în scris prin care se cere ca ședința să se prefacă în conferință intimă, cea-ce se primește.

Conferința intimă se întrerupe la ora 1 și se urmează la orele 4 după amiază.

La oarele 5 se redeschide ședința publică.

Se primește unanim propunerea făcută de *M. Veliciu* și cetită de *V. Goldiș*, propunere pe care o publicăm în altă parte a ziarului nostru.

Dr. S. Ispravnic referiază în numele comisiei epitropești. Propunerile făcute Sinodul le primește.

Incep răsplătirile...

— Raport telefonic din Cameră. —

Budapesta, 13 Mai.

Multă lume și mare animație. Au grăbit — la poruncă — părinții patriei să-și împlinescă nobila chemare — să aplaudeze și să facă ovații. Sunt neobișnuit de veseli astăzi, și au o înfățișare mai senină — îmbrăcați în veșminte mai luminoase.

Pe băncile naționaliste astăzi dl Maniu ține »gvardă«. Deoparte îi șade Markos, de alta Simko, ținându-i de urit. Oricât de prietenoasă li-e vorba, românul, vădit, nu se simte de tot bine.

Galeriile înșesate. Uniformele căilor ferate împesărează toate galeriile. S'a dat vacanță la foarte mulți împiegați, ca să vină și să admire pe — Battyány Tivadar.

Totdeauna a fost extravagant contele acesta, fruntaș între parvenții poliici și de risul tuturor prin apucăturile lui de crășmar. Astăzi apoi a fost deadreptul strident.

Șede la spatele lui Kossuth, când acesta citea titlul proiectelor — între cari cel cu ridicarea lefei era lăsat mai pe urmă, de dragul efectului. Battyány face vânt cu mâna. Când ajunge ministrul către sfârșit cu cetirea, el își face mâna pâlnie la ureche. Când se aude cel dintâi cuvânt din titlu, el se hoabănă încoaci și încolo, și bate din pălmi — singur. De vre-o trei ori repetă comedia asta și își ridică ochii spre galerii. Când sfârșește ministrul cu cetirea el ia proiectul tipărit, gros de un deget, și-l trântește de bancă zicând: »Asta-i!« Apoi face semn să bată cu toții în pălmi. Tovarășii lui se simțesc jenați și îl privesc chiorăș.

Ce scărboasă insinuare! N'ar fi vrednică nici să o pomenim, dacă figura asta de viclean sfârșar — însă cu aiere de mare diplomat — nu ar încerca să se vâre de »factor« și în politica de naționalitate, cum s'a vârit în politica croată. Vă aduceți aminte cum a întins el odată mână de pace naționalităților, în ședință publică. El este un râvnitor de fotoliu ministerial, și, se zice, rival tocmai cu Kossuth. Să ne ferim de omul acesta.

Mai avea un moment nostim scena asta. Zakariás, nu departe de Wekerle, mormăia neconținut, cu trei sferturi de gură, și privind cu zimbet la premier: »Dar garanțiile constituționale? Cine le aduce?« Vecinii l-au făcut să tacă.

Incepe discuția asupra intereselor muncitorilor. Împiegații de tren pleacă de pe galerii. Ei și-au văzut visul cu ochii. Ne mai având încotro, guvernul coaliționist a hotărât să înceapă în sfârșit împlinirea făgăduințelor ce a făcut — acasă. Bielul de el: tot făgădueli și în dreapta și în stânga, și acasă și în străini — numai astea l-au ajutat la putere.

Numai să nu se trezească într'o bună dimineață »cei interesați« — ca și învățătorii — că mai mult li-se ia decât li-se dă.

Sedința se deschide la orele 10 și 5, sub președinția lui I. Iusth.

Deputații naționaliști: I. Maniu, Manoilovici.

O jumătate de oră se petrece cu rezolvarea micilor agende adunate în timpul vacanței. Intre ele: mandatul dela Lugoș se verifică definitiv, și se anunță sistarea cercetării pornite în contra stenografulor, din cazul Vaida.

Kossuth Fr. Prezintă mai multe proiecte de lege:

Linia ferată Făgăraș-Brașov.

Mai multe linii ferate în Croația.

Reforma regulamentului la căile ferate.

Ridicarea de leafă a impiegaților dela căile ferate. Aplause îndelungate. Ministrul se bucură de ele, și cere Camerei, cu privire la importanța proiectelor, să declare *inunctimul* în desbatere. (Aplauzele izbucnesc iarăși.)

Referadele comisiilor. Cea economică, referază despre proiectul pentru ocrotirea caselor muncitorilor. Douăzeci de minute se perd cu asta.

Lányi E. vorbește isteț, aplaudat, pe lângă proiect, făcând puțină critică. Polemizează cu principiile socialiste.

I. Maniu. (glasul i-se perde în murmur. La început are parte de multe contraziceri.) Înainte de toate ține să respingă epitele grave ce s'au spus la adresa *socialiștilor*, în darea de seamă a referentului.

Voci: Sunteți una cu ei.

I. Maniu. Este în contra etichetei parlamentare să se aducă învinuiri defaimătoare unui partid sau grupări de partid, ori cât displăce el majorității. (sgomot.)

Face, pe lung, mai multe observații la proiect, aprobat uneori de dreapta.

Darányi își apără proiectul, și face patriotism în felul lui — stângaci.

En bloc, se primește proiectul. (Pauză.)

Pe articole, discuția trece destul de repede. La al doilea articol, Nagy György, propune, ca beneficiile prevăzute aci să fie restrânse la cetățeni unguri. Beniczky Elemér face altă propunere, neînsemnată. A lui Nagy se primește.

Articolul trei se întregeste, neînsemnat, de Eber Antal. Tot așa la articolul următor. — La articolul 7 referentul comisiei financiare propune: să nu se poată vinde pentru datorie, casele muncitorilor. Eber ar dori să facă alienabilitatea dependentă de invoirea comitetului. Se primește.

La articolul 9 *Toroczky* face amendamentul pentru a se înăspri măsurile în contra emigrărilor.

La articolul 10 *Maniu* face un amendament stilar, care întregit de Darányi se primește.

Celelalte articole trec nediscutate.

Sedința se ridică la orele 2.

Din străinătate.

Bulgaria.

Principele Ferdinand a călătorit la Viena și pe urmă își va continua călătoria la Paris și Londra, ca să aranjeze chestia lăsamântului prințesei Clementina și ca să vadă expoziția balcanică.

Franța.

In contra antimilitarismului. Deputatul Iuliu Guesde, un șef al partidului socialist unit, a ținut un discurs în Lille, în care ia poziție categorică în contra mișcării antimilitare, precum și în contra mijloacelor de grevă propuse de asociația generală a muncitorimei.

Germania.

Socialiștii și războiul. Bebel, șeful socialiștilor germani, a spus, că la congresul internațional dela Stuttgart al socialiștilor va aduce în discuție întrebarea: ce ținută să observe socialiștii în caz de războiu?

Exchiderea alor 100 mii de muncitori. De luni de zile decurg pertractările între arhitecții și muncitorii din Germania. Cești din urmă pretind urcarea plăților și

scurtarea timpului de lucru. Patronii s'au învoit să le urce salariile, dar nu s'au învoit să le scurteze orele de muncă. Neajungându-se la înțelegere, patronii au decis să-i concedieze pe toți muncitorii din lucru. În felul acesta, socotind și familiile acestora, vor ajunge 300 mii persoane fără pâne. Se crede, că muncitorii vor preveni concedierea cu grevă. Aceasta însă după toate probabilitățile nu se va putea susține.

Rusia

Misiunile lui Witte. Dupăcum se telegrafiază din Moscva, țarul l-a încredințat pe contele Witte cu mai multe misiuni, între cari: realizarea unei alianțe comune între Rusia, Anglia, Franța și Japonia. O altă misiune e de natură financiară. Dacă lui Witte îi vor succede ambele aceste misiuni, atunci va ajunge din nou la putere.

Predarea Port-Arthurului. Comisiunea esmisă pentru examinarea predării Port-Arthurului din partea lui Stössel a stabilit, că acesta a apărut cu ușurătate cetatea și a predat-o japonezilor fără cauză temeinică, pentru ce merită strangulare, ori moarte prin glonte. Ministrul de războiu a decis, ca să lase la aprecierea țarului chestia întreagă. În cursul anchetei s'a descoperit, că afară de Stössel mai sunt compromițați și generalii Reiss și Stok.

Statele-Unite.

Roosevelt a abzis definitiv de a-și mai pune candidatura la proxima alegere de președinte al republicei. Dimpotrivă va face uz de toată influința de care dispune, în favorul alegerii lui *Taft*, actualmente ministru de războiu.

Apropierea între Germania și Franța.

Ambasadorul francez din Berlin s'a exprimat acum de curând în cursul conversației, că toți sunt datori a promova apropierea între Germania și Franța. Toată lumea e datoare să împedecă un eventual războiu între aceste două state, căci națiunile germană și franceză sunt chemate să conducă și propage civilizația. La întrebarea, dacă a experiat aceeaș părere și în cercurile berlineze, ambasadorul a răspuns, că fiecare european astfel cugetă în sufletul său.

Discursul mitropolitului dr. Victor Mihalyl.

— Rostit în ședința dela 10 Maiu n. a Camerei Magnaților. —

Domnule președinte, domnilor Magnați, Proiectul de lege relativ la raporturile de drept și salarizarea învățătorilor dela școlile populare confesionale și comunale, în redactarea admisă de Camera deputaților, eu nu-l pot primi drept bază pentru discuția în special.

Acest proiect de lege restrânge, în măsură mare, dreptul bisericeii garantat prin articolul 11 al legii 38 din 1868 și știrbește libertatea ce-i s'a garantat prin această lege bisericii în ce privește școlile ei populare. Acest proiect îi conferă guvernului un drept de dispoziție de mare importanță asupra tuturor școlilor, pe cari susținătorii de școală nu le pot apăra conform dispozițiilor proiectului de lege în chestiune. Deja de pe acum zădărnicește susținerea școlilor sau în viitorul cel mai apropiat îi va aduce pe susținătorii școlilor sau într'o situație atât de precară, încât vor fi nevoiți să abzică de școli sau — în cazul când ar primi ajutorul ce-l promite statul — vor fi nevoite ca

dreptul lor de până acum de-a cârmui și susține școlile să-l împartă cu autoritățile supuse discrețiunii statului, sau, mai bine, să-l împartă cu organele de control ale guvernului.

Soartea aceasta de-a împărți drepturile lor de până acum, va ajunge în mod faptul comunele bisericesti și politice cu locuitori puțini în rândul întâiu și în mod direct atinge comunele cari în urma poziției lor geografice și a tradițiilor urbariale n'au putut deveni comune mai importante; în rândul întâiu comunele cari în urma dismembrării lor confesionale nu sunt în stare să lupte și cu desavantagiile acestei stări.

Presupunând chiar că aceste comune mărunte ar fi în poziția de-a corăspunde cerințelor acestui proiect, — ele tot nu ar putea să apeleze la sprijinul tuturor contribuabililor din comună pentru susținerea instituțiilor de învățământ; dar fiindcă mai mare parte nu sunt în stare s'o facă, fiindcă și dismembrarea confesională le aduce într'o poziție gravă, împreună cu multe și mari desavantajii, peste tot nu vor fi în stare să corăspundă cerințelor acestei legi.

Acest rău a voit să-l remedieze articolul 26 al legii 38 din 1868, care dispune că în comunele cu locuitori de confesiuni deosebite, în cazul când — deși singuraticile confesiuni ar fi în stare să susțină o școală conform cerințelor legii — convingerea ar fi că cu puteri unite ar putea să se susțină o școală mai bună care ar putea să recurgă la sprijinul comunei întregi precum și la un eventual ajutor din partea statului, — deosebitele școli confesionale se pot schimba într'o școală comună.

Acest favor însă ce-l acordă articolul 26 al legii 38 din 1868 nu se poate realiza decât pe lângă renunțarea la caracterul confesional, pentrucă aceeaș lege spune că noua școală comună devine întru toate școală comună.

Cu toate aceste, experiențele ne dovedesc că acest favor, de care sunt împărtășite școlile comunale prin articolul acesta și alte articole, mare parte numai comunelor mai impoporate le-a adus foloase, — pentrucă în expunerea de motive a proiectului actual la pagina 16, se spune că școlile comunale nu reprezintă decât 10 la sută din numărul total al școlilor comunale și confesionale. Dar chiar și dintre aceste 10 procente numai o fracțiune disparentă poate să se refere la comunele mărunte, pentrucă la 1449 de școli comunale sunt aplicați 3751 de învățători, adică la cele mai multe școli comunale sunt aplicați doi, trei, s'au chiar și mai mulți învățători.

Intre școlile comunale sunt înșirate și școlile grănițerești cari s'au înființat pe bază confesională într'un chip, când legea nu cunoștea încă în țara aceasta școli confesionale. Aceste școli s'au desvoltat și au înflorit pe baze confesionale și sunt susținute și asigurate, în mare parte, prin fonduri create prin dărnicia credincioșilor noștri. Dar prin aceste școli comunale grănițerești nu se dă nici un îmbold de promovare a școlilor populare din comunele mărunte, cari nu sunt grănițerești.

Iată unul dintre motivele cari mă opresc să admit acest proiect de lege, eu care atât în mitropolia mea cât și în episcopiiile sufragane trebuie să port grijă de neasămănat de multe comune bisericesti mărunte, cu puțini locuitori, cari mai mare parte nu sunt de deosebite confesiuni, ci numai gr.-cat.

Al doilea motiv care mă îndeamnă să nu primesc acest proiect, nici drept bază la discuția specială e starea edificiilor școlare. Edificiul școlar corăspunzător e de mare importanță pentru o școală bună. În chestiunea aceasta articolul 28 al legii 38 din 1868 dispune... (cetește textul legii, prin care se cere clădirea de edificii corăspunzătoare).

Lipsurile în privința aceasta și astăzi sunt încă atât de mari, încât pot să afirm liniștit că în multe locuri a lipsit cooperarea factorilor înșirați în lege și din cauză aceasta a lipsit și rezultatul dorit. Să nu ne mirăm dacă în comune mărunte și sărace edificiile școlare nu sunt încă pe toată linia corăspunzătoare; să nu ne mirăm că nu sunt încă pretutindenea clădite edificii corăspunzătoare cerințelor legii mai nouă, pentrucă doar în aceste comune, cari cele mai multe n'au nici patron, nici chiar bisericile nu corăspund numărului credincioșilor, în multe locuri nu există nici case parohiale, ba — ce e și mai trist — în foarte multe locuri nu există nici primărie, nici locuință pentru notar: în unele locuri co-

ător. Dar nu a fost sistemizată leafa decât pentru un învățător, nu erau două sale de învățământ și nu a fost sistemizat nici măcar un post de învățător ajutător.

Sporindu-se numărul elevilor obligați a cerceta școala și neputând fi scutiți de a o cerceta, comunitatea bisericească a făcut ce a făcut și a amplificat școala, din toate părțile i-se poruncia acest: din partea comitatului, a guvernului și a autorităților bisericești.

Și amplifică școala, aplică învățător auxiliar și pentru ca aceasta să poată trăi, îi prescriu și venite de cantor. Dar atunci vine ministrul de instrucție și zice aceasta n-o poate suferi. Dați-mi voie, dar dacă guvernul suferă în toate ramurile vieții publice ad-juncți, ca adjunct secretarilor, adjunct notarial etc., ori un diplomă ori nu, de ce să nu suferă și învățători-adjuncți, cari sunt cu diploma în mână, mai ales când sunt tineri și ar avea nevoie de conducere, de îmbărbătare și de exemplu bun, pe cari pe toate le-ar putea afla învățătorul ordinar?

De ce n'ar permite guvernul acest lucru? Ministrul de instrucție nu dă voie că un învățător — adjunct să poată conduce în o școală, o clasă numai singur, ceea ce constituie o nouă sarcină grea și fatală.

Până la 1893 comunele bisericești se îngrijau singure de votarea canturilor, — la 1893 vine articolul de lege XXVI despre instrucția primară și-și axiinde dispozițiile din § 142 cari normează salariul învățătorilor ordinari și ajutătorilor — și asupra învățătorilor ordinari și ajutătorilor dela școlile susținute de către confesiuni.

Prin această lege dela 1893 dreptul confesiunilor de a hotări ele asupra salariilor învățătorilor dela școlile primare din orice sat, fie cât de mic; e evident că trece asupra guvernului care dă ajutor școlilor. Imprejurarea aceasta, credeti-mă dlor magnați, a provocat o decadentă însemnată în procesul de desvoltare naturală a puterii comunelor bisericești. Dați-mi voie ca să nu mai motivez pe larg această afirmare a mea, căci sunt convins că despre veracitatea ei s'a putut încredința fiecare din D-voastră, care a avut ocazia să cunoască de aproape anumite nizuințe, cari ieșeau tot mai mult la iveală. Și anume ce nizuințe? Nizuința de a muta sarcinile legate de susținerea școlilor, de pe umerii susținătorilor pe umerii vistieriei statului. Și dispozițiile articolului de lege XXVI din 1893 aceasta au adus-o cu sine, după părerea și după convingerea mea.

Sărcinile acestea pe cari le-a impus legea dela 1893 tuturor bisericilor sărace, sunt ridicate prin proiectul de lege din chestiune la de două ori atâta.

Binefăcător e acest proiect de lege și tot astfel și expunerea de motive pentru susținătorii de școală cari vor să-l primească. Ceia însă cari nu vor să renunțe de bună voie la drepturile lor el îi atinge din cale afară de grav, căci, între altele §-ul 13 din proiect prevede că susținătorii de școală își pot pierde ori și când dreptul de mai susține școli.

Biserica română greco-catolică, ale cărei interese le reprezintă aici, are 1516 parohii. Dintre acestea $\frac{2}{3}$ sau mai exact 913 parohii au mai puțin de 700 de locuitori. M'am bucurat auzind că episcopul de Kalocsa n'are nici o singură parohie cu mai puțin de 600 de credincioși, — la mine însă lucrurile stau altcum, în întreaga mea provincie mitropolitană singură parohia Clujului numără peste 4000 de credincioși.

La mine sunt, cum am spus, din 1516 parohii 913 în cari sunt mai puțin de 700 de credincioși și numai 603 de parohii cuprind peste 700 de credincioși. Afară de aceasta mai sunt 302 comune cari susțin biserici filii. Dacă într'o comună filie este biserică, cum este în aceste 30 de filii, capelanul sau preotul trebuie să meargă și acolo la slujbă, pentru-că credincioșii de acolo de aceea își au altă biserică, pentru-ca să nu fie siliți a se duce în parohia-matră.

Biserica, pe care o prezint constă, după cum ați binevoit a vă convinge, din cele spuse, din parohii foarte mărunte, cari, bine înțeles, nu pot suporta greutatea, ca acelea, pe cari le suportă parohii de două, sau de trei ori mai mari. Asta-i clar, ca lumina soarelui, și nici nu mă voi mai extinde asupra ei. Vă atrag numai atenția, că în acea parte a țării, pe care o ocupă credincioșii mei, aristocrația după naștere și după avere nu e dintre ei și de aceea și aici în Camera magnaților, afară de căpeteniile bisericești alt magnat

român greco catolic nu este. În o stare ca aceasta e evident, că actualul proiect de lege forțează biserica noastră pe toată linia, ca să primească ajutorul de stat și cu aceasta să-și predea sau cel puțin să-și împartă drepturile ei de până acum.

Destășurându-vă aici aceste argumente, nu voesc să fac politică cu toate că și chestiunile bisericești și școlare își au partea lor politică. De aceea nici nu voesc să răspund la acea parte din cuvântarea de alaltăieri a dlui Beöthy Zsolt în care spunea că în această țară sunt elemente cari gravitează în afară, sau sunt cel puțin centrifuge.

Dați-mi voe, dar e îndeobște știut că de când e lumea, și de când e aici o Ungarie, locuitorii acestei țări gravitau în jos în direcția curgerii râurilor: din Maramurăș până la Titel, dela munții Harghita până la Turnu-Roșu — și așa mai departe. E nesfârșit de mare numărul acelor familii, cari dela Bistrița-Arieș în jos trec prin pasul Tulgheșului, al Oituzului, al Ghimeșului ca să-și caute existență în alte părți. Sunt nenumărați ungurii, săcuii, românii și sașii cari trec pentru a-și căuta de ale traiului. Ei, aceștia sunt elementele centrifuge? Dacă râurile n'ar curge într'acolo, ci într'acoace, oamenii aceia ar veni aici și nu s'ar duce într'alte părți.

Cu toate că nu voesc să trec la o discuție pe acest teren, totuși, trebuind să-mi apăr interesele bisericești mele, nu pot să nu amintesc următoarele.

Instrucția poporală e atât în interesul bisericești cât și în al statului. Biserica are între învățăturile ei fundamentale porunca mântuitorului: »Mergând învățați toate popoarele!« Domnul Hristos n'a respins dela sine copiii, ci mai vârtos, a zis: »Lăsați pruncii să vie la mine!«

Dați-mi voe cu privire la biserică să mă refer la niște legi vechi. Cred că o pot face aceasta ca ardelean, mai ales că în Ardeal s'a purtat o luptă de 300 de ani pentru convingerea religioasă, pentru autonomiă și pentru egala îndreptățire a confesiunilor.

Intre legile dela 1790—91 este un articol de lege, cel al 4-lea, prin care Majestatea Sa asigură pe toate confesiunile din Ardeal, că nu vor fi conturbate nici când în exercicierea liberă a bisericilor, școlilor, gimnaziilor, cimitiriilor clopotelor etc. Când am jămănit această lege la o anchetă, mi-s'a răspuns că nu există alte legi eterne fără de una singură: fericirea popoarelor. Dar oare fericirea popoarelor nu se bazează pe legi pozitive?

Dar ori cât au luptat ardelenii și ori cât luptă ei azi pentru libertatea autonomă a bisericești lor, aceasta li-e recunoscută prin § 14 al articolului de lege XLII din 1868 care zice că toate acele legi cari asigură libertatea autonomică, culturală și confesională a diferitelor biserici din Ardeal și din așa numitele părți adnexe, nu numai că nu se mențin, dar ele se extind și asupra bisericești greco-catolice, precum și asupra bisericești greco-orientale.

Eu sunt un mare stimător al legilor și totdeauna mă nizuiesc a le respecta și nu a le călca. În urma acestui proiect de lege cea mai mare parte a libertății bisericești noastre, a dreptului de a-și susține școlii pe care le-am avut până acum, dispăre, și dispăre din cauze anumite până acum cu toate garanțiile puse în vedere. Asta-i soarta omenească pe care a provăzut-o și Iustianian când zicea: »Leges conduntur quum promulgantur, firmanatur autem quum utentium moribus comprobantur.«

Dacă noi renunțăm de bună voie la libertatea noastră, la drepturile noastre autonome și la celelalte drepturi automice, iar guvernul întinde ajutor celor lipsiți numai sub condiții de a-și lega mâinile — asta înseamnă că renunțăm noi de voia bună la drepturile de până aici și nu mai reflectăm la libertățile pe cari le-am avut până acum.

Pe cât de mare e acesta interesul bisericești pe atât el e și al atutului; de aici rezultă că ambele aceste instituții trebuie să aibă un amestec în instrucție. Dar acest amestec nu va fi bun, când în loc să se facă pe o cale pașnică și prin o înțelegere cuminte, se face prin ruperi, bănuicii și ciocniri. Am convingerea că dacă am pune umăr la umăr și am face tot ce e cu putință nu am putea s'ajungem pe toate terenurile instrucției cu un rezultat, — după cum s'a întâmplat cu art. de lege XXXVIII despre edificii — cât pen-

tru obligativitatea generală a învățământului însă, asta, după cum atestă principii pedagogice nerăsturnabile, nu se poate duce la îndeplinire. Vedeți deci că chiar dacă am fi umăr la umăr și pe deplin înțelegi, nici chiar atunci n'am putea realiza poate scopurile instrucției până la cel din urmă, — nici noi, nici biserica, nici statul.

Dar veți zice D-voastră: ... voi sunteți slabi, voi locuiți cea mai săracă parte a țării, parohiile voastre sunt puține, — ce mai vreți și voi? Răspund, da, tovarășia celui slab nimeni n'o caută, dar e datoria sfântă acelui puternic ta să-l ajute pe cel slab pentru-ca ci acesta să se întărească. Datoria celui puternic nu poate fi ca pe cel slab, să-l răpădească așa încât să-l nimicească cu loviturile lui.

Dar statul are misiunea sublimă de a ajuta pe cel slab și nu al apăsa, a-l ridica la sine, iar nu a-l alunga dela sine. Regele ungar, când a sancționat legea ardeleană — »sua maiestas reddit«, a făcut aceea a se cuprinde în corpus iuris, cap XII° LI., unde el poartă atributul de »defensor Christianitatis«.

Dacă vre-o biserică are nevoie de apărare, statul are sublima chemare de a o apăra, iar nu de a despoia și de drepturile pe cari le mai are. Ca și pe terenul întregii vieți publice, așa și pe terenul instrucției trebuie să purcedem la lucru umăr la umăr și să ne sprijinim reciproc, să sprijinim biserica, să sprijinim statul, căci statul n'are o bază mai sigură în nimic decât în marea public crescut de biserică în direcție morală-religioasă. Creștinul adevărat se spune legilor fiind că-l obligă conștiința, iar nu forța. Papa Lucius al III face în cap. III. al dreptului lui canonic o enunțaiune: »Sicuti leges non dedignantur sacros canones imitari: ita et sacrorum statuta canonum constitutionibus Principum adjuvantur.«

După cum legile nu regretă a promova binele public în spiritul canoanelor tot astfel canoanele capătă și ele putere prin legile principilor.

Afirm că nu e cler, care să servească cu mai multă credință și cu mai mult devotament cauza publică și interesele Ungariei, — nu este un popor, care veacuri de rând să fi dovedit simțul lui de jertfă pentru interesele statului și pentru asigurarea tronului, ca tocmai acesta al nostru.

Acest cler și acest popor merită prin urmare, ca să nu i-se conturbe drepturile lui de până acum, și așa destul de știrbite, și că, dacă guvernul vrea să-i ajute, să nu-i ia în schimb drepturile, pe cari e stăpân până acum.

Fiindcă însă acest proiect de lege, după cum am dovedit, nu vrea să aibă în considerare drepturile bisericești mele și ale comunelor bisericești sărace, declar, că nu-l primesc.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 13 Mai n. 1907.

— **Deschiderea sinodului eparhiei Aradului**, ca în toți anii, așa și ieri s'a făcut cu osebită solemnitate. Serviciul divin a fost oficiat de P. S. Sa Episcopul Ioan I. Papp, asistat de arhimandriții Augustin Hamsea și V. Mangra, precum și de patru protopopi, și de diaconi. După chemarea S-tului Duh atât membrii sinodului cât și publicul s'au dus apoi la Seminar unde P. S. Sa a deschis sinodul.

— **Cununie.** Ieri după amiază s'a celebrat în biserica sfinței mănăstiri din Sinaia cununia religioasă a redactorului nostru Sever Bocu și a d-șoarei Marilina Manolescu. A oficiat P. S. Sa Arhimandritul Nifon, înconjurat de soborul mănăstiresc. Naș a fost prințul Constantin Brâncoveanu-Basarab iar nașă d-na Victoria Avramescu (din Radna). Frumoasa biserică era plină de public, atât din loc cât și din alte părți, venit să asiste la cununie. Starețul celebrant a ținut o pătunzătoare vorbire.

Cu trenul de seară tinera păreche a plecat spre Arad, unde a sosit azi dimineață.

Fie bineveniți!

Dr. Mülek Lajos
 notar public regesc
și-a mutat cancelaria
 în str. Salacz Gyula nr. 2.
 (Casa Nikolics).

Fabrica de metale a lui
Dénes Béla

Oradea-mare (Nagyvárad)
 Fabrica: Kossuth Lajos u. 2. — De-
 pozitul fabricii: Nagyvárad, Bémer-tér.
 În Budapesta Király u. 13.
 Cadouri de nuntă și de ocazie se
 se află exclusiv numai în depozitul
 de fabrică din Bémer-tér.

Atelier
technic și medical de dinți.

Am onoare a avisă pe St. public, că 'n Arad,
 József főherceg-ut nr. 1 am deschis

un atelier
technic și medical de dinți,
 unde săvârșesc tot felul de operațiuni în branșa
 .. aceasta cu punctualitate și prețuri moderate ..

Cu deosebită stimă

VAJDA BENŐ.

Import de cea mai fină cafea.

Căfele prăjite

prăjite zilnic și proaspăt în prăjitorul meu
 propriu cu vapor, din soiurile cele mai alese:
 Cafea Cuba mărgea, ce mai fină, 1/2 Kgr. fl. 1.20
 Amestec de Granada-Nouă, 1/2 Kgr. „ 1.—
 „ regal (Király-keverék), 1/2 Kgr. „ —80
 „ Domingo, 1/2 Kgr. „ —70

Cafele brute.

Cafea Mărgea și Cuba, foarte fină, 1/2 Kgr fl. 1.—
 „ Java de aur, 1/2 Kgr. „ —90
 „ Mocca, 1/2 Kgr. „ —90
 „ Liberia, 1/2 Kgr. „ —80
 „ Mărgea și Cuba, 1/2 Kgr. „ —80
 „ Quatamala, 1/2 Kgr. „ —90
 „ Santos, Mărgea și Cuba, 1/2 Kgr. „ —60

Tea.

Fărmături, 1/2 Kgr. fl. 1.50
 Kongo, 1/2 Kgr. „ 1.50
 Amestec regal (Király-keverék), 1/2 Kgr. „ 3.—
 Mandarin (veritabilă), 1/2 Kgr. „ 4.—

Vânzare în mare și mic.

.. In provincia franco ..

Cu deosebită stimă:

Wizner Benő

negustorie de import de cafe și tea
 din Fiume
 Szeged, Kárász-utca 16.

== Zilnic cafea proaspătă prăjită. ==

„Laboratoire Cosmetique Matilde“

Contra catharelor cele mai învechite a le
officei,
 mai folositor e decât ori și ce altele siru-
 pul de brad Cas-
 tillio. Alină tusa, în-
 cetează asudările de
 peste noapte, paten-
 tează apetitul bolna-
 vului, încetează scui-
 parea de sânge. Pre-
 țul unei sticle 2 cor.
 40 fl. In casuri de
 tot grave și pilulile
 „Guajacolin“ o
 cutie 4 cor.

47 Kgr. cântărea
 dl Dr. Gera Attila din Volo-
 sánka, care din tubercu-
 losă s'a vindecat prin siru-
 pul de brad Castillo și de
 sirupul Hypophosphat

s'a îngrășat de 120 Kgr.

Pentru anemici,
 femei în galbi-
 nare, pe cari li
 doare foarte mult
 mijlocul spatelor,
 căror le slăbesc pu-
 terile la un lucru
 bagatel, pe cari con-
 secvent li doare ca-
 pul slabilor, cari doresc
 să se îngrășe și în-
 tărească, cel mai bun medicament e „SYR
 HYPOPHOSPH. Co KUN“, recomandat
 de mai mulți medici. O sticlă 2 cor. 40 fl.

Epistole de recunoștință în schimbul tim-
 brelor de trimetere pot da ori și cui.

Iată câteva:

On. D-lui Kun István, farmacist în Hajduszovát.
 Vă rog a mi mai trimite o sticlă sirup de brad. Cu
 efectul celei latte sunt deplin mulțumit. Cu stimă
 Nicolau Bogdan, paroch, Miclău-Lazur, u p. Drág-
 Cséke.

On. Die! Lucrurilor publicate în ziar nu le-am dat
 crezământ până acum, dar de când am comandat dela
 Dta siripul Hypophosphat, recunosc că și în ce-
 nusă se găsește mărghitar. Ori și cui pot reco-
 manda cu conștiința liniștită medicamentele D-
 voastre. — Dzeu să te trăiască, ca să poți lucra
 pentru binele omenimei etc. Alexandru Gera,
 preot gr.-or., conducătorul domeniului episc., Beiuș.

Fără mercuriu și plumb! Nesticăcios!

Doamnelor!

Dacă doriți o față curată, fru-
 moasă și rumenă să-ții delă-
 turi pistrui, petele de ficat,
 so întrebuințați

CREMA- 1 coroană.
 ALIFIA- 1 cor. 60 f.
 SAPUNUL MATILDE 80 fileri.
 PUDRA 1 coroană.

Dacă nu folosește, prețul se retrimit!

Nu mai mor poreii!

Pravul de porci (scutit prin lege și sprijinit de

stat) este o în-
 venție epocală
 pentru econo-
 mii. Cine o în-
 trebuințează
 după îndrumă-
 rile prescrie:
 porcul scapă
 și de boala
 cea mai pri-
 mejdioasă și
 că cele scrisă
 nu formează
 reclamă, mă
 îndătoresc se
 dau prețul
 pentru fiecare
 porc mort, da-
 că întrebuin-
 țând acest prav,
 porcul totuși o murit. — O
 cutie 2 coroane.

Se capătă

la farmacistul KUN ISTVÁN

laboratoriu de medicamente cosmetice
 „Laboratoire cosmetique MATILDE“ (intemeia)
 după modelul celui din Paris la 1895 în Budap:sta,
 HAJDUSZOVÁT 3a (lângă Debreczen).

Când se înșală damele mai tare?

**Dacă își comandă cor-
 setele lor prin colportătoare!**

Căci în casurile cele mai dese nu sunt bune.
 Poștiți și osteniți până la mine, unde se prăgă-
 tesc ronziile cele mai la modă și cele mai po-
 trivite.

**Corsete gata, indreptătoare
 de talie, ce le vind în prețuri
 foarte ieftine.**

Cer deplina încredere a prea stimatelor doamne

cu toată stima

PILCZ IRMA

pregătitoare de corsete
 Arad, Deák Ferenc-u. 2.

Ciorapi!
Cămăși matroz!
Sokne, mănuși de mătăasă și
 ață, în cali-
 tatea cea mai
 bună, asortiment bogat.

Prețuri absolut ficse!

Bársony Andor

mare prăvălie de ciorapi

Arad, piața Libertății nr. 17.

SPECIALIST!

Corespondent

de limba germană, română, po-
 sibil și limba franceză, cu cu-
 noștințe de comptabilitate

se caută

pentru o casă de manufactură
 en gros în România.

Condițiuni speciale: Să fie
 creștin, etatea cel mult 30 de ani,
 liber de armată, de preferat cei
 cari au mai lucrat în branșa ma-
 nufacturei.

Oferte cu pretențiunile de
 salar și extrase după certificatele
 de studii și de serviciu în cele
 trei limbi, a se adresa la Admi-
 nistrația ziarului sub

„D. P. 16“.

Legătoare de ciorapi

ARAD

Andrássy-tér nr. 20.

(Palatul Fischer Eliz).

Stă la dispoziția p. t. publicului.

AVIZ!

Am onoare a aduce la cunoștința On. public că am deschis

cancelarie advocațională

în Maria-Radna

(în casa fostului avocat Magdu).

Cu stimă:

Dr. Ioan Ursu, adv.

1645/1907 tkv.

Arverési hirdetmény-kivonat.

A bjenői kir. jbiróság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a „Victoria” takaré- és hitelintézetnek özv. Szabó Iliené, Palkó Szaveta, ugys mint kk. Szabó Pál gyámja bjenői lakos végrehajtást szenvedő elleni 150 kor. tőkekövetelés s jár. iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte, minek folytán az aradi kir. tvszék és a bjenői kir. jbiróság területén fekvő és a bjenői 1968. sz. tkvben A+I. 1 sor (928—929)a) hrsz. a. foglalt 200 négyszögöles be. telek, az azon levő 403 és fél nrsz. házzal 410 kor., és a bjenői 1969 sz. tkvben A+I. 1. sor 2689|b hjrzi sz. a. foglalt ingatlan 214 kor. kikiáltási árban

1907. évi májns hó 27. napjának d. e. 10 órakor

a bjenői kir. jbiróság 10-ik számú hivatalos helyiségében megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladatni:

1. Ha a kikiáltási áron felül ígélet nem fog tétetni, az elárverezendő ingatlan a kikiáltási áron alul is el fog adatni.

2. Árverelni kívánók tartoznak az ingatlan becsárának 10% -át vagyis 41 kor.-át és 21 kor. 40 fillért készpénzben, vagy az 1881. évi nov. 1-én 3333. sz. igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. LX. tcz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

3. Vevő köteles a vételért három egyenlő részletben, és pedig az elsőt az árverés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap, a másodikat ugyanazon naptól számított 30 nap, s a harmadikat ugyanazon naptól számított 45 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 5 % kamatokkal együtt szabályszerű letéti kérvény kapcsában az 1881. évi decz. 6-án 39425. I. M. sz. a. kelt rendeletben előirt módon a buttyini kir. adóhivatalnál mint birói letétpénztárnál befizetni. A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. jbiróság tkvi hatóságánál, továbbá Borosjenő, Sikula és Bokszeg községek előjáróságainál megtekinthetők.

Borosjenő, 1907. márczius 12-én, kir. jbiróság mint tkvi hatóság.

Székely,
kir. albi ó.

Aduc cu stimă la cunoștința on. public, că mi încep

praxa medicală

în Buziás, Templom-u. 11

◀ **in 15 Mai 1907.** ▶

Dr. Valeria Curtuțiu.

Cancelaria architectului

I. Niga

se află

în strada Wesselényi nr. 53.

Telefon 275.

IN AMERICA DE NORD

la **Waynesboro Pa.**

se află

The Geiser

Manufacturing Co.

la care se află de vânzare mașinele cele mai bune și mai noi, inventate numai de doi ani încoace.

MAȘINI DE TREIERAT, bucate cu elevator, suie paiele sus pe jireadă (sau cozol). **LOCOMOTIVE** care se trag de sine singure și trage și treierătorii după ele.

LOCOMOTIVĂ și **PLUGURI**, plug cu 6 fere, plug cu 8 fere și cu 12 fere; puterea locomotivei dela 18 până la 40 de cai. Și este locomotivă purtătoare cu numele „PERLESS”, cu putere dela 6 până la 30 de cai.

Tot aceasta societate caută un neguțator de mașini la care pot să-i deie în vânzare, arătând prețurile și săi arate un nou chip de a câștiga bani prin mașinele din America. Ori care neguțator poate să probeze numai un an și va afla că mașinile Americane sunt cele mai bune.

TISLER VAZUL pavagiu

Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

fac plăci de beton, canaluri de beton fundamente pentru uscarea păreților umezi, primesc orice construcții de pământ în condițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele mai ieftine.

Anunț.

Se va deschide

la 1-a Mai pe piața Libertății nr. 22.

(lângă FRAȚII LENGVEL)

PRĂVĂLIA DE COLONIALE ȘI DELICATESE

a lui

Rácz József.

Un băiat cu purtare morală se primește ca ucenic.

Acuma a sosit

Untura de pește proaspătă de Norvegia

fără culoare și miros, calitate escelentă.

Prețul unei sticle 2 coroane.

Contra

supărărilor reumatice

este escelentă

Spirtul Reuma

incercat de alătea ori cu succes.

Prețul unei sticle 80 fileri.

Se capătă calitatea originală în farmacia lui

Rozsnyai Mátyás
Arad, Szabadság-tér.

Nr. telefon 331.

Nr. telefon 331.

*Se recomandă
a executa următoarele:*

OPURI și BROȘURI

INVITĂRI

BILETE DE LOGODNĂ
după dorință și în culori

BILANȚURI

ANUNȚURI FUNEBRALE

Tot felul de lucrări tipografice

și atingătoare de această bransă

FOI PERIODICE

PROGRAME

BILETE DE CUNUNIE
dupa dorinta și în culori

ADRESE

BILETE DE ÎNTRARE

„TRIBUNA”

ARAD

Str. Deák Ferencz nr. 20

PREȚ-CURRENTURI
în colț cu număr

NOTE

STATUTE • LIBELE

CIRCULARE

Diferite tipărituri pentru bănci

CĂRȚI DE VISITA
diferite formate

MENU

PLICURI CU FIRMA

OBLIGAȚIUNI

Comandele primite să efectueze prompt și conștiincios.

CĂRȚI în COMISIUNI

Prețuri moderate!

EDITURĂ PROPRIE

Aceia doamnă

care dorește să aibă

O pălărie frumoasă cu șic

și după moda cea mai nouă

să se adreseze cu toată încrederea la

László Cz.

modistă

Arad, palatul Minorităților

acolo și le poate procura cu prețul cel mai redus.

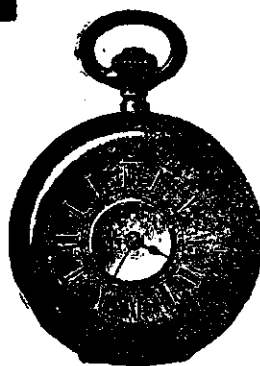
Pălăriile de doliu
se aranjază la moment.

Colorator de sticlă

MAYBÖHM KÁROLY

Budapest, VI., Országbiró-u. 33.

Primește spre efectuare lucrări artistice. — Mustre trimit gratis și franco. La dorință călătoresc și la fața locului pe spesele mele.

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după modă **juvaericeale** atât pe bani gata cât și

===== ÎN RATE =====

pe lângă cheazășie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János

orologier — Szeged.

Se trimit CATALOAGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit

Correspondențele să se facă în cât se poate în limba maghiară, germană sau franceză.

Telefon 20-45

Paul Boháček

Telefon 20-45

turnătorie de metal și bronz fosforat
Budapest, VI., Rőppentyű-utca 23.

Produce: Bronz fosforat original, Bronz minevalist, Aramă roșie, Aramă galbene, Bronz mangan, Aluminiu curat, Orig. „Exact“ Compozițiunii de magazin după desene și modele în bucăți brute de aramă, precum și prelucrate gata. Articole de calitate.

Correspondență germană, ungurească și franceză.

Am onoare a aduce la cunoștința stim. doamne, că întorcându-mă din Viena, mi-am deschis

Salonul

în Piața Libertății nr. 11, etajul I.

Modelele mele sunt dintre cele mai frumoase și cu prețuri moderate. Prin serviciu prompt mă voi sili să câștig încrederea stimatului public.

Comande în provincie și transformări se'ndeplinesc punctual și cu exactitate.

Solicitând părținirea prețioasă a onor. public, rămân cu stimă

Grünblatt Antónia.

PREMIATĂ CU PRIMUL PREMIU LA EXPOZIȚIA MILLENARĂ DIN BUDAPESTA ÎN 1896.

Fabrică de ceasuri de turn și turnătorie de clopote

A LUI
G. P. PANTELIC în **SEMLIN**
(ZIMONY)

FIRMA FONDATĂ ÎN 1854.

FIRMA FONDATĂ ÎN 1854

Face ceasuri de turn după felul cel mai nou, propriu de construcție, cu pendulă liberă, cu sîrmă. — — — — —

Teacă clopote noi, face smalturi mișcătoare de fier, la clopote vechi pentru ale acorda armonie, face adnexe de clopot ce fier.

Garantează execuție precisă.

Bisericii și comunelor sărace li să dă în rate de mai mulți ani.

Am cercat expoziția universală din Paris din 1900, cu scop de studiu.

